Bijlage bij nota (boven)lokaal kunstenveld
Concretisering aanbevelingen

datum: 29/01/2026
door: de werkgroep van LOKO's - aangevuld met input van de IGS'en
gefaciliteerd door Kunstenpunt en OP/TIL

Ter herinnering:

Deze concretisering is een verdieping van de **nota (boven)lokaal kunstenveld** en bestaat dus niet op zichzelf, maar enkel als bijlage bij die nota. Voor meer details en context verwijzen we ook naar de nota.
We spraken met het kabinet Cultuur ook af om **enkel de drie prioritaire thema's** uit te diepen en te vertalen in concrete en heldere aanbevelingen. We schoven er orgineel 6 naar voren.

We benadrukken dat we met deze nota **vanuit kunstenperspectief** kijken naar de brede realiteit waarin kunstenpraktijken lokaal en bovenlokaal functioneren. We zoeken dus naar de match tussen het **Vlaamse, het bovenlokale en lokale cultuurbeleid**, met oog voor het hele ecosysteem waarbinnen de kunsten een plek hebben in interactie met andere sectoren en beleidsdomeinen.

Daarnaast willen we expliciet benadrukken dat deze input op een heel korte tijd werd opgeleverd én met maar een beperkte groep tot stand kwam. Ook dwingt de lengte van het document ons om heel kernachtig te formuleren. Een aantal aanbevelingen zijn kant en klaar, maar andere vereisen **verdieping, inhoudelijke uitwerking en meer gedragenheid**, om niet enkel effecten in de steden te beogen, maar ook **tot in de kleinste landelijke gebieden**. Neem daarbij het aanbod van de **taskforce** ernstig in overweging. We werken hier heel graag op verder!

<u>Overkoepelende aanbevelingen:</u>

Verscherp opnieuw de Vlaamse stimulerende rol naar lokale besturen voor het kunstenbeleid.

Maak komaf met de 'postcode-ongelijkheid'. Waar je in Vlaanderen woont, mag je niet de kansen op toegang tot de (ondersteuning van) kunsten - van lokale en bovenlokale financiering tot het Kunstendecreet - bepalen. Een aantal concrete pistes die de Vlaamse overheid kan bewandelen.

- Moedig lokale besturen opnieuw en meer aan om een **subsidiereglement** te ontwikkelen waar ook kunstenaars gebruik van kunnen maken. **Onderzoek** de huidige situatie - wat zijn die reglementen, welke drempels komen erin voor, welke noden hebben kunstenaars, … - en stel die inzichten ter beschikking van lokale besturen zodat zij ermee aan de slag kunnen.
- Voorzie meer **coaching**, voor aanvragen tot financiering op lokaal, bovenlokaal vlak of in het Kunstendecreet, via de steunpunten Kunstenpunt & OP/TIL en de IGS'en met een bovenlokale cultuurwerking.

- Eer het continuüm lokaal - bovenlokaal - Vlaams en houd dus ook de **projectenlijn** binnen het **Bovenlokale Cultuurdecreet** voldoende relevant voor kunstenprojecten.
- Maar kijk ook binnen het **Kunstendecreet** welke mogelijk instrumentarium de lokale en bovenlokale context kan stimuleren.
- Vergroot daarbij ook de **kennis bij beoordelaars** in het Kunsten- en Bovenlokale Cultuurdecreet: een lokaal bestuur heeft vandaag niet meer de expliciete opdracht om te investeren in kunst en cultuur. De rol van het lokaal bestuur mag dan ook niet doorslaggevend zijn bij de beoordeling in het Kunstendecreet. Vlaanderen kan een rol opnemen in het ter beschikking stellen van **correcte data en een benchmark**.

Stel een taskforce samen op landelijk niveau.

De onderstaande drie thema's **beroeren de gehele sector** van het kunsten- en lokaal cultuurbeleid. Daarom adviseren we: stel een taskforce samen op landelijk niveau - bestaande uit bijvoorbeeld Kunstenpunt, OP/TIL, Cult!, oKo, de Loko's en praktijkexperten voor de specifieke thema's. Als de minister haar beleid **tot in 'de landelijke' gebieden wil laten resoneren**, is het noodzakelijk om ook die experten mee rond de tafel te vragen. De taskforce neemt de onderstaande thema's vast en zorgt voor context en verdieping waar nodig en dat op korte, middellange en lange termijn **via een degelijk participatief traject, voor onderzoek en voor experiment.**

1. Talentontwikkeling

Het opsporen van talent is een kwestie van nabijheid, interpersoonlijk contact en vertrouwen.

Creëer een enveloppensubsidie voor de rol van kwartiermaker.

De kwartiermaker - of verbindingsofficier - zorgt voor de noodzakelijke verbindingen om een humuslaag te creëren die talentontwikkeling - zowel bij beginnende als bij gevorderde kunstenaars - alle kansen geeft. Het is een **plan van aanpak** waarin connecties gezocht worden - met de amateurkunstensector, het DKO, welzijnspartners, … - vanuit een grote nabijheid. Daarbij draait het dan ook vooral om de **rol** die opgenomen wordt. Dat kan door een persoon, maar ook door een collectief of organisatie. Er is een **duidelijk engagement** aan verbonden, van het IGS of lokaal bestuur - of samenwerking van lokale besturen in regio's zonder IGS.

Voor een beleidsperiode voorziet Vlaanderen **een personeelssubsidie en werkingsbudget**, bijvoorbeeld als (bijkomende) opdracht in het Bovenlokaal Cultuurdecreet. Hierbij is nog meer nood aan een degelijke rolbeschrijving.

Voer een slim, transversaal en ondersteunend kunsteducatiebeleid.

Talentontwikkeling moet ook over beleidsdomeinen heen kijken. Erken de **cruciale rol van de IGS'en** als netwerkpartner in die samenwerking. Als verbinder met verschillende sectoren: cultureel erfgoed en musea, met het jeugdcultuur binnen het jeugddecreet, met het DKO, met het amateurkunstenveld, … Daarbij staat de democratische gedachte voorop dat het niet zou mogen uitmaken waar in Vlaanderen je woont om toegang te krijgen tot kunsteducatie / financiering voor de kunsten.

- Stimuleer trajecten op maat binnen de IGS met een bovenlokale cultuurwerking, bijvoorbeeld als beleidsprioriteiten binnen het Bovenlokale Cultuurdecreet of het Kunstendecreet. Stimuleer samenwerking in niet-IGS gebieden om ook in te dienen.

Verbind onderwijs met kunst.

Zorg voor een efficiëntere bundeling tussen de verschillende Vlaamse initiatieven die nu al bestaan.

- Breng eerst de hoogste noden in kaart,
- stem initiatieven als Cultuurkuur en Netwerk Vitamine C beter op elkaar af
- ga in dialoog met de onderwijssector en koppel muzische vorming ook aan kritisch burgerschap, zodat de overgang naar de eindtermen in het secundair onderwijs vlotter verloopt.
- Zoek afstemming met het decreet Buitenschoolse Opvang en Activiteiten (BOA) en monitor vooral de blinde vlekken.
- Beperk kunsteducatie niet tot het BOA-decreet: mik ook op de allerjongsten, jongeren en volwassen, op levenslang en levensbreed leren, op professionele kunstenaars die zich verder willen ontwikkelen. Kijk daarbij naar de verbindingen met amateurkunsten en de socio-culturele sector om brede publieksparticipatie te bereiken.
- Integreer de kunsten in een visie op bibliotheken (die in opmaak is), zodat de bibliotheek mee geïntegreerd wordt in het noodzakelijke ecosysteem voor talentontwikkeling van kunstenaars.

2. Spreiding

Bij spreiding ligt de nadruk op **democratisering**, het dichten van de kloof tussen stad en regio en het herdenken van het huidige aanbodmodel. We zijn overtuigd van de maatschappelijke waarde van kunst en beschouwen spreiding daarbij als onderdeel van **participatie**.

Bij de spreiding van de kunsten willen we ook benadrukken dat er een **verschil is per discipline**. Vaak wordt naar spreiding te eng vanuit de (traditionele) podiumkunsten gekeken, terwijl dat bijvoorbeeld al anders is voor de pop- en rocksector en helemaal anders voor de beeldende kunsten.

Werk aan visie en richtlijnen voor spreiding en participatie.

Rond dit thema is de hele sector heel bezorgd. Daarom adviseren we opnieuw: stel een **taskforce** samen op landelijk niveau (zie boven voor samenstelling) die in 6 maanden tijd een plan maakt voor de komende 4 jaar. Zij organiseren **een degelijk participatief traject** over nieuwe modellen voor spreiding dat lokale cultuurhuizen, kunstproducenten en bookers op gelijke voet betrekt. Die taskforce test de ideeën ook meteen uit in de praktijk:

- niet enkel vanuit rollen, ook vanuit noden: wat heeft elk niveau nodig?
- startend vanuit een objectieve analyse over de relatie tussen de gesubsidieerde kunsten en lokale cultuurhuizen.

- met een definitie van de (programmatie)kracht waarbij lokale cultuurwerkers handvatten krijgen vanuit duidelijke Vlaamse noden.
- met als doel een minimale richtlijn die Vlaanderen voor lokale cultuurhuizen (en bibliotheken) definieert om de toegang tot de kunsten te garanderen. Daarin wordt ook de waarde van het lokale cultuurbeleid erkend, als onmisbare schakel in het ecosysteem.
- afgestemd op de lokale beleidscyclus, zodat kunsten ook deel worden van de lokale meerjarenplannen.
- Zij brengen in kaart, faciliteren de dialoog en zetten het experiment op,
    - bijvoorbeeld rond '**regionaal podium**': afstemming binnen IGS'en en regio('s) met langere speelreeksen én infrastructuurvoorwaarden - een coalitie tussen cultuurhuizen en kunstendecreet-gelinkte producenten en presentatieplekken.
    - rond nieuwe spreidingsmodellen, vertrekkend vanuit de huidige (nieuwe) realiteit waarin lokale én landelijke spelers nieuwe rollen innemen, onlosmakelijk van elkaar - met aandacht voor duurzame praktijken en schaalvergroting - en vanuit het idee dat ook productie onderdeel is van de spreidingskwestie.
    - Daarbij adviseren we ook heel concreet om artikel 18 van het Uitvoeringsbesluit Kunstendecreet te herdenken: de functiespecifieke criteria worden nu te eng ingevuld door de beoordelaars.
- Zij ontwikkelen nieuwe cultuurprofielen, die naast de experten opereren. Zie daarvoor ook de suggestie van de 'kwartiermaker'.

Voer (apart) de discussie over de financiën en pas het instrumentarium aan.

Hoe betalen we dit? Moet alles toeren? Welke werken zijn contextafhankelijk? Welke werken zijn procesafhankelijk? Verplaatst het publiek zich makkelijk? Wat kunnen we leren van internationale voorbeelden? …?

Overweeg daarbij:

- Een integratie van de subsidielijn innovatieve partnerprojecten in het Bovenlokale Cultuurdecreet.
- Honoreer succesformules (uit de praktijkexperimenten) met een structurele subsidielijn, zodat de nodige deskundigheid kan ingebed worden bij organisaties en dat ze kunnen werken vanuit een plan van aanpak met een instroom én uitstroombeleid. Zie ook opnieuw de suggestie van de 'kwartiermaker'.
- Voorzie de ondersteuning voor die projecten vanuit de steunpunten: OP/TIL, Kunstenpunt en/of Cultuurconnect.
- Waardeer het proces en de zoektocht meer in de decreten, niet enkel het (meetbare) eindresultaat.
- Installeer overleg en regie: faciliteer één keer per jaar een overleg tussen de verschillende bestuursniveaus, gestoeld op het overleg van Sport Vlaanderen, bijvoorbeeld door OP/TIL.

3. Cultuurinfrastructuur

In de beleidsnota 2024-2029 legt de Vlaamse overheid duidelijke accenten over cultuurinfrastructuur en het (boven)lokaal kunstenbeleid. We sluiten op die beleidsintenties aan om verder te concretiseren.

- Ontwikkel een **richtinggevend en uitvoerbaar Vlaams kader voor cultuurinfrastructuur**, waarin bij de opmaak ook rekening wordt gehouden met de lokale en bovenlokale context.
    - Formuleer daarbij: minimale parameters en duidelijke, toetsbare doelstellingen rond spreiding van infrastructuur, kwaliteit, duurzaamheid en gedeeld gebruik.
    - Maak expliciete keuzes over ambitie en prioriteiten, gekoppeld aan een realistisch budgettair kader + realistische timing. Specifieke technische noden van kunsteninfrastructuur zijn geen beleidsprioriteit.
- Veranker **gedeeld, hybride en multifunctioneel ruimtegebruik** als structureel beleidsprincipe binnen het Vlaamse infrastructuurbeleid voor kunst en cultuur. Houd daarbij rekening met:
    - subsidievoorwaarden, kaders en standaarden die gedeeld gebruik expliciet erkennen bij nieuwbouw, renovatie en herbestemming.
    - structurele aandacht voor exploitatie, coördinatie en professioneel beheer. Voorzie daarbij de rol van plekwerker: een kwartiermaker / verbindingsofficier voor culturele infrastructuur, in de gemeente of regio (binnen het IGS).
    - maak komaf met overbodige administratie.
- Stem **fondsen en beleidsinstrumenten over beleidsdomeinen** - Cultuur, Onderwijs, Welzijn, Jeugd, Sport en Onroerend Erfgoed, middelen centrumstedenbeleid, … - heen op elkaar af.
    - Verken hoe andere beleidsdomeinen - bv. onderwijs en welzijn - fondsen omgaan met multifunctionele infrastructuur en complexe beheermodellen, en onderzoek van de toepasbaarheid binnen cultuurinfrastructuur.
    - Reik alternatieve modellen aan om (samen) te investeren. Zet daarbij ook sterker in op publiek-private samenwerking en alternatieve financiële modellen binnen de regelgeving en subsidies, zoals coöperaties, gemeenschapsmodellen en rollende fondsen, met blijvende evaluatie en bijsturing van bestaande instrumenten.
- Voorzie **expliciete beleidsruimte voor alternatieve modellen** binnen regelgeving en subsidies.
    - Voorzie de opdracht voor een steunpunt om tegemoet te komen aan de nood aan experiment, kennisdeling van leerprocessen en samenwerkingsvormen, met aandacht voor de structurele praktijkgerichte ondersteuning voor lokale besturen.
        - onderzoek de nood om gedeelde en bovenlokale cultuurinfrastructuur te realiseren.
        - ontzorg door begeleidingstrajecten, experiment, kennisdeling en coaching - bijvoorbeeld via proeftuinen en lerende netwerken.
        - Zet de regierol van de IGS'en hier expliciet op in (vanuit een opdracht binnen decreet).

        - Veranker zo ook de structurele dialoog rond cultuurinfrastructuur met het veld en tussen de beleidsdomeinen, zodat beleidskeuzes getoetst kunnen worden aan reële noden en praktijken - binnen een sterke interne samenhang in de culturele bovenbouw.
- Zet de Basisinventaris Cultuur- en Jeugdinfrastructuur (CJI) in als actief sturingsinstrument
    - ontwikkel deze registrerende databank tot een actief sturings- en reflectieinstrument voor het (boven)lokaal kunstenbeleid zodat lokaal en bovenlokaal datagestuurde keuzes kunnen maken.
    - ontwikkel kwaliteitscriteria en inspiratiekaders.
    - verken benchmarking van cultuurinfrastructuur, naar analogie met sportinfrastructuur, met respect voor schaalverschillen tussen gemeenten, waarbij er expliciete aandacht is voor nabijheid, spreiding van de cultuurinfrastructuur en bereikbaarheid, met bijzondere focus op kleinere en middelgrote gemeenten.